

Michał POSZWA

STUDIA PODYPLOMOWE Z ZAKRESU ZARZĄDZANIA PODATKAMI – ANALIZA TREŚCI NAUCZANIA

POSTGRADUATE STUDIES ON THE SCOPE OF TAX MANAGEMENT – ANALYSIS OF THE TEACHING CONTENT

Katedra Rachunku Kosztów, Rachunkowości Zarządczej i Controllingu, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław, e-mail: michal.poszwa@ue.wroc.pl.

Summary. The aim of the article is to present and analyze the teaching content of postgraduate studies in the field of tax management. The study compares the subject matter discussed in the framework of education at the discussed studies, exposing common and specific content implemented at various universities and offered fields. Topics related to shaping public tax burdens by taxpayers is implemented within the subjects, specialties and fields of study. Various names are used for the above education units – tax management, enterprise tax policy, tax strategies, tax planning and tax consultancy. An important form of transferring knowledge and shaping skills related to tax management are post-graduate studies offered by many universities. It seems that the analyzed problem is a very specialized area of knowledge and skills, and that is why postgraduate studies are undoubtedly the right way to communicate them. In postgraduate studies, it is possible to propose detailed problems and employ lecturers with expert knowledge and practical experience.

Słowa kluczowe: studia podyplomowe, zarządzanie podatkami, treści nauczania.

Key words: post-graduate studies, tax management, teaching content.

WSTĘP

Studia podyplomowe są formą kształcenia, która pozwala na przekazanie wiedzy i umiejętności z różnych obszarów kształcenia osobom poszukującym zarówno nowych kompetencji, jak i uzupełnienia i aktualizacji kompetencji posiadanych. W literaturze wskazuje się (Marcinkiewicz 2012), że studia podyplomowe pełnią szczególnie trzy funkcje: kompensacyjną, renowacyjną i rekonstrukcyjną. Osoby, które ukończyły studia wyższe (zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym posiadające kwalifikacje co najmniej pierwszego stopnia), podejmują studia podyplomowe w celu uzupełnienia wykształcenia, odnowienia kwalifikacji oraz zainspirowania się dla ulepszenia aktywności zawodowej własnej i innych osób.

Tematyka opodatkowania stanowi taki obszar wiedzy i umiejętności, który jest przedmiotem ciągłej aktualizacji i uzupełniania przez specjalistów z zakresu prawa, finansów i rachunkowości. Dodatkowo osoby pełniące funkcje zarządcze w przedsiębiorstwach i innych jednostkach poszukują wiedzy na temat zasad funkcjonowania i oddziaływania podatków, procedur i instytucji podatkowych na różne sfery aktywności. Zagadnienia opodatkowania mogą być rozpatrywane w różny sposób. Podstawowe znaczenie mają zasady rozliczania poszczególnych podatków, reguły działania instytucji egzekwujących

stosowanie prawa podatkowego oraz obowiązujące procedury. Problematyka ta stanowi między innymi treść studiów podyplomowych dotyczących prawa podatkowego i rachunkowości. Osobnym obszarem są zagadnienia zarządzania obciążeniami publicznoprawnymi, w szczególności w ramach działalności gospodarczej. Tematyka ta jest również podejmowana w ramach studiów podyplomowych.

Celem artykułu jest przedstawienie i analiza treści nauczania na studiach podyplomowych z zakresu zarządzania podatkami. Zarządzanie podatkami oznacza podejmowanie przez podatników legalnych działań, których celem jest minimalizacja płatności podatkowych oraz ryzyka podatkowego. Problem badawczy podejmowany w opracowaniu dotyczy ustalenia, w jakim stopniu w ramach studiów podyplomowych, których tytuł dotyczy zarządzania podatkami, poruszana jest tematyka prawa podatkowego i rozliczeń podatkowych, a w jakim stopniu tematyka procedur i instrumentów zarządzania podatkami. Przyjęto dwie hipotezy badawcze. Pierwsza zakłada udowodnienie, że tematyka studiów podyplomowych z zakresu zarządzania podatkami dotyczy głównie treści prawa podatkowego, a nie narzędzi zarządzania podatkami. Druga hipoteza zakłada, że elementem treści nauczania jest problematyka międzynarodowego prawa i planowania podatkowego.

MATERIAŁ I METODY

W artykule zastosowano metodę analizy materiałów źródłowych, którymi są informacje zamieszczone na stronach internetowych o treściach nauczania na studiach podyplomowych w wybranych uczelniach. Na potrzeby opracowania dokonano wstępnej selekcji studiów podyplomowych z zakresu opodatkowania, uwzględniając te studia, na których poruszana jest tematyka zarządzania podatkami. Dodatkowo wykorzystano literaturę przedmiotu badań.

PROBLEM DOBORU TREŚCI NA STUDIACH PODYPLOMOWYCH DOTYCZĄCYCH ZARZĄDZANIA PODATKAMI

Studia podyplomowe kończą się uzyskaniem przez słuchaczy tzw. kwalifikacji podyplomowych. Należy przez nie rozumieć zestaw osiągniętych efektów kształcenia wynikających ze zrealizowanego programu (Nadolna 2013). Zakres tematyczny studiów i poszczególnych przedmiotów ma charakter autorski i stanowi wypadkową kanonu wiedzy z opodatkowania, oczekiwań uczestników studiów (Łada 2014) oraz możliwości realizacji.

Zakres wiedzy na temat zarządzania podatkami (kształtowania obciążeń publicznoprawnych) nie jest ściśle określony. W szerokim ujęciu można przyjąć, że przedmiotem nauczania powinny być procedury podatkowe i konstrukcje poszczególnych podatków, mechanizmy wpływu podatków na różne obszary decyzyjne oraz instrumenty oddziaływania podatnika, czyli kształtowania wysokości podatków i ryzyka podatkowego. Wiedza dotycząca powyższej problematyki powinna być uzupełniona o zagadnienia dotyczące odpowiedzialności za realizację obowiązków podatkowych oraz etyki. W wąskim znaczeniu przedmiotem nauczania w ramach problematyki zarządzania podatkami powinno być identyfikowanie możliwości wpływania na płatności podatkowe i ryzyko podatkowe oraz kształtowanie umiejętności stosowania instrumentów podatkowych w działalności przedsiębiorstwa. W tym wypadku zakłada się, że słuchacze dysponują już wiedzą na temat konstrukcji poszczególnych podatków i zasad ich rozliczania, nabytą np. na studiach pierwszego stopnia (Poszwa 2017).

Podstawowe znaczenie, przy tak urynkowanej formie kształcenia jak studia podyplomowe, mają oczywiście wymagania uczestników studiów. Z jednej strony należy uwzględnić to, iż słuchacze oczekują zwykle szybkich efektów i przydatności wiedzy, są zainteresowani zastosowaniami, a nie teorią, chcą mieć wpływ na zakres kształcenia oraz oczekują uwzględnienia własnych preferencji odnośnie do metod i stylu uczenia się (Łada 2014). Z drugiej strony, w przypadku studiów dotyczących tak specjalistycznej problematyki jak zarządzanie podatkami, konieczne jest uwzględnienie minimalnego zasobu wiedzy na temat opodatkowania i umiejętności stosowania przepisów, które będą uzupełniane i rozwijane. Organizator studiów musi zatem przyjąć jeden z co najmniej dwóch modeli – 1) nauczanie zasad opodatkowania (od podstaw) i ograniczenie zagadnień dotyczących zarządzania podatkami lub 2) pominięcie tematów podstawowych i podjęcie szeroko problematyki zarządzania. Istotnym uwarunkowaniem są również wiedza i umiejętności z zakresu rachunkowości. Wreszcie decydującym czynnikiem, wpływającym na dobór treści na temat zarządzania podatkami, jest dostępność kadry, która posiada specjalistyczną wiedzę i może ją przekazywać słuchaczom.

CELE NAUCZANIA ORAZ ANALIZA TREŚCI

Studia z zakresu zarządzania podatkami są różnie nazywane, począwszy od ogólnej nazwy „studia podatkowe”, poprzez nazwę najczęściej stosowaną „doradztwo podatkowe”, po jednoznaczne nazwy: „strategie podatkowe”, „planowanie podatkowe” czy „zarządzanie podatkami”. Nazwy studiów odzwierciedlają ich cele oraz zakres przyjętych do realizacji treści nauczania.

Ogólnymi celami studiów są zazwyczaj przekazanie, poszerzenie i uzupełnienie wiedzy oraz umiejętności na temat opodatkowania. Najczęściej wskazywanym konkretnym celem jest przygotowanie do egzaminu na doradcę podatkowego oraz do doradztwa. Stosunkowo rzadko celem studiów jest identyfikacja instrumentów zarządzania podatkami oraz umiejętność prowadzenia analizy podatkowej i stosowania narzędzi podatkowych.

Szczegóły zakresu tematycznego analizowanych studiów podyplomowych przedstawiono w tab. 1.

Tabela 1. Treści nauczania na studiach podyplomowych z zakresu zarządzania podatkami

Nazwa studiów, organizator	Zakres tematyczny
Podyplomowe Studia Podatkowe Szkoła Główna Handlowa – 201 godzin	fiskalizm w Polsce na tle innych krajów OECD, dylematy gospodarki rynkowej, źródła prawa i wykładnia prawa, międzynarodowe i wspólnotowe prawo podatkowe, podatki pośrednie (VAT, orzecznictwo w VAT i podatek akcyzowy), podatek dochodowy od osób fizycznych, podatek dochodowy od osób prawnych, ordynacja podatkowa, podatki i opłaty lokalne, prawo celne, prawo dewizowe, prawo karne skarbowe, pisma procesowe, rachunkowość (ewidencja podatkowa i zasady prowadzenia ksiąg podatkowych), krajowa administracja skarbową, postępowanie administracyjne i postępowanie egzekucyjne w administracji, systemy podatkowe wybranych państw UE, optymalizacja podatkowa, orzecznictwo sądowe w sprawach podatkowych jako przykład obowiązującego precedensu sądowego, analiza obciążeń podatkowych i ubezpieczeniowych umów o pracę wykonywanych w kraju i za granicą, podatkowe aspekty restrukturyzacji – podziały, przekształcenia, połączenia spółek kapitałowych

Tabela 1. Treści nauczania na studiach podyplomowych z zakresu zarządzania podatkami (cd.)

<p>Podyplomowe Studia Cen Transferowych i Zarządzania Podatkami</p> <p>Szkoła Główna Handlowa – 180 godzin</p>	<p>geneza i ramy prawne problematyki cen transferowych i zarządzania podatkami, zarządzanie podatkami w przedsiębiorstwie, podatki w rachunkowości, polityka cen transferowych, wycena transakcji, spory podatkowe, panel dyskusyjny, seminarium</p>
<p>Podyplomowe Studia Międzynarodowych Strategii Podatkowych</p> <p>Szkoła Główna Handlowa – 180 godzin</p>	<p>podstawy międzynarodowego prawa podatkowego, opodatkowanie dochodów przedsiębiorców ze źródeł zagranicznych, opodatkowanie dochodów osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami ze źródeł zagranicznych, sprawozdawczość finansowa, VAT w transakcjach międzynarodowych, transgraniczne planowanie podatkowe, orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości UE, panele dyskusyjne, seminarium dyplomowe, egzaminy</p>
<p>Doradztwo podatkowe</p> <p>Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie – 200 godzin</p>	<p>wybrane zagadnienia prawa (polityka fiskalna, administracja finansowa, przepisy i etyka doradztwa podatkowego, postępowanie administracyjne i sądowno-administracyjne, postępowanie egzekucyjne w administracji, prawo karno-skarbowe, prawo dewizowe i celne), prawo podatkowe (źródła i wykładnia prawa podatkowego, ordynacja podatkowa, studia przypadków, podatek od towarów i usług, podatek akcyzowy, podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych, podatki i opłaty lokalne, podatek rolny i leśny, europejskie prawo podatkowe, podstawy międzynarodowego prawa podatkowego, kontrola podatkowa i skarbową), rachunkowość podatkowa (elementy rachunkowości finansowej – polskiej i międzynarodowej, wynik finansowy w ujęciu prawa podatkowego, ewidencja podatkowa i zasady prowadzenia ksiąg, komputerowe systemy finansowe)</p>
<p>Doradca podatkowy</p> <p>Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu – 176 godzin</p>	<p>wprowadzenie do prawa podatkowego (system, źródła i wykładnia prawa podatkowego, analiza podatkowa, przepisy o doradztwie podatkowym, etyka zawodowa, tajemnica skarbową), prawo podatkowe procesowe (ordynacja podatkowa, postępowanie administracyjne w sprawach podatkowych, postępowanie sądowno-administracyjne, postępowanie egzekucyjne w administracji, prawo karne skarbowe, pisma procesowe, wystąpienia publiczne, elementy rachunkowości i zasady prowadzenia ksiąg podatkowych oraz ewidencja podatkowa), prawo podatkowe materialne (podatek dochodowy od osób fizycznych i od osób prawnych, podatek od towarów i usług, akcyza, znaki skarbowe, podatek od spadków i darowizn, podatek od czynności cywilnoprawnych, podatki i opłaty lokalne, opłata skarbową, podstawy międzynarodowego i wspólnotowego prawa podatkowego, prawo celne i dewizowe)</p>
<p>Podatki i doradztwo podatkowe</p> <p>Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu – 203 godziny</p>	<p>źródła i wykładnia prawa, prawo cywilne a prawo podatkowe, rachunkowość finansowa, podatki i system podatkowy, administracja i kontrola skarbową, ordynacja podatkowa, postępowanie egzekucyjne w administracji w sprawach podatkowych, międzynarodowe i unijne prawo podatkowe, podatek dochodowy od osób fizycznych, zryczałtowane formy opodatkowania dochodów, podatek dochodowy od osób prawnych, podatek od towarów i usług, podatek akcyzowy, podatek od czynności cywilnoprawnych, podatek od gier, doradztwo podatkowe, podatki i opłaty lokalne, zasady prowadzenia ksiąg i ewidencji podatkowej, rachunkowość podatkowa, prawo dewizowe, wspólnotowe prawo celne, pisma procesowe w postępowaniu podatkowym, postępowanie sądowno-administracyjne w sprawach podatkowych oraz orzecznictwo podatkowe ETS i NSA</p>
<p>Doradztwo podatkowe i podatki</p> <p>Politechnika Gdańska – 220 godzin</p>	<p>źródła i wykładnia prawa, orzecznictwo sądowno-administracyjne w sprawach podatkowych, międzynarodowe prawo podatkowe – podstawy, rachunkowość, ewidencje podatkowe, przestępstwa i wykroczenia skarbowe, postępowanie egzekucyjne w administracji w sprawach podatkowych, materialne prawo podatkowe – część wspólna, podatek dochodowy od osób fizycznych, podatek dochodowy od osób prawnych, podatki obrotowe (od towarów o usług, akcyzowy, od gier), podatki i opłaty stanowiące dochody gminy, rozliczenia z funduszami celowymi, prawo celne i prawo dewizowe, analiza podatkowa, kazusy z prawa podatkowego, ocena kondycji finansowej przedsiębiorstwa, instrumenty finansowe, organizacja i funkcjonowanie krajowej administracji skarbowej, zasady wykonywania zawodu i etyka zawodowa doradcy podatkowego</p>
<p>Doradztwo podatkowe</p> <p>Uniwersytet w Białymstoku – 248 godzin</p>	<p>przepisy prawa w praktyce doradcy podatkowego (źródła prawa i wykładnia prawa, podstawy prawa cywilnego, gospodarczego, międzynarodowego prawa podatkowego, prawo celne i dewizowe, przepisy o doradztwie podatkowym, etyka doradcy podatkowego), zobowiązania i postępowanie podatkowe (zobowiązania podatkowe, postępowanie podatkowe), ekonomiczne aspekty prawa podatkowego: rachunkowość, analiza finansowa, ewidencja podatkowa i zasady prowadzenia ksiąg, administracyjne aspekty prawa podatkowego (egzekucja administracyjna, administracja finansowa i kontrola skarbową, zaskarżanie i kontrola decyzji podatkowych, orzecznictwo w sprawach podatkowych, prawo karne skarbowe), podatki stanowiące dochód budżetu gminy (podatek od spadków i darowizn, podatek od czynności cywilnoprawnych, podatki i opłaty lokalne, opłata skarbową)</p>

Tabela 1. Treści nauczania na studiach podyplomowych z zakresu zarządzania podatkami (cd.)

<p>Doradca podatkowy</p> <p>Politechnika Śląska – 220 godzin</p>	<p>źródła i wykładnia praw administracja finansowa, zobowiązania podatkowe, postępowanie administracyjne (podatkowe), podatek od spadków i darowizn, podatek od czynności cywilnoprawnych, podatki i opłaty lokalne, podatek rolny i podatek leśny, podatek tonażowy, opłata skarbową, prawo karne skarbowe, prawo dewizowe, postępowanie egzekucyjne w administracji, kontrola podatkowa i kontrola skarbową, podatek dochodowy od osób fizycznych, podatek dochodowy od osób prawnych, podatek od towarów i usług, rachunkowość podatków, prawo celne, podatek akcyzowy, podatek od gier i zakładów, przepisy o doradztwie podatkowym i etyka zawodowa, rachunkowość finansowa, analiza finansowa, seminarium dyplomowe</p>
<p>Strategie doradztwa podatkowego</p> <p>Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie – 200 godzin</p>	<p>wstęp do prawa podatkowego, źródła i wykładnia prawa podatkowego, ordynacja podatkowa, postępowanie sędziowsko-administracyjne, administracja finansowa, kontrola podatkowa i skarbową, podatki dochodowe od osób fizycznych i od osób prawnych, podatek od towarów i usług, podatek akcyzowy, podatki i opłaty lokalne, podatek rolny i leśny, podatek od czynności cywilnoprawnych, podatek od spadków i darowizn, przepisy o doradztwie podatkowym, prawo handlowe w doradztwie podatkowym, sporządzanie pism procesowych, międzynarodowe i unijne prawo podatkowe, planowanie podatkowe i inżynieria podatkowa, modele biznesowe w strategicznym zarządzaniu klientami sfery finansów, prawo celne, prawo dewizowe, rachunkowość finansowa, rachunkowość podatkowa, standardy sprawozdawczości finansowej, informatyczne wspomaganie rachunkowości</p>
<p>Planowanie i zarządzanie podatkami</p> <p>Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu – 160 godzin</p>	<p>wykładnia przepisów prawa podatkowego w przykładach, klauzula obejścia prawa, metodologia kalkulacji podatkowych dochodowych – case studies, podatek dochodowy (PIT i CIT) w orzecznictwie i interpretacjach, planowanie podatkowe w podatkach dochodowych – założenia i metody, przeszacowanie i doszacowanie aktywów na potrzeby podatkowe (znaki towarowe, nieruchomości, inne aktywa), wykorzystanie pochodnych instrumentów w planowaniu podatkowym, fundusze inwestycyjne w planowaniu podatkowym, w tym AFI, analiza podatkowa w podatkach dochodowych, leasing jako instrument planowania podatkowego, elementy przekształceń przedsiębiorstw, planowanie podatkowe przy sprzedaży przedsiębiorstwa (step up udziałów/akcji, asset deal versus share deal), podmioty powiązane i dokumentacja podatkowa, elementy opodatkowania międzynarodowego, odpowiedzialność w obrocie gospodarczym, w tym odpowiedzialność osób trzecich, odpowiedzialność karna skarbową w praktyce, podatek od towarów i usług (VAT) – zasady podstawowe rozliczeń w świetle orzecznictwa i interpretacji, podatek od towarów i usług (VAT) – rozliczenia transgraniczne, w tym transakcje łańcuchowe i trójstronne, Faktura w obrocie gospodarczym, analiza podatkowa w podatku VAT, planowanie w podatku od czynności cywilnoprawnych, optymalizacja w podatku od nieruchomości, zaawansowana rachunkowość finansowa</p>
<p>Doradztwo podatkowe</p> <p>Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu – 192 godziny</p>	<p>elementy prawa cywilnego i handlowego, źródła i wykładnia prawa podatkowego, struktura instytucjonalna systemu podatkowego, międzynarodowe prawo podatkowe, przepisy podatkowe Unii Europejskiej, analiza podatkowa, prawo celne i akcyzowe, podatek VAT i PCC, w tym unijne przepisy dotyczące podatku VAT, podatek CIT, w tym unijne przepisy dotyczące podatku CIT, podatek PIT, podatki lokalne, podatek od spadków i darowizn, opłata skarbową, podatek tonażowy, podatek od gier, postępowanie podatkowe, w tym interpretacje podatkowe, czynności sprawdzające, kontrola podatkowa i skarbową, postępowanie sędziowsko-administracyjne, postępowanie egzekucyjne w administracji, przygotowywanie pism procesowych, ewidencja podatkowa, rachunkowość, prawo karne skarbowe, wykonywanie zawodu doradcy i etyka zawodowa, tajemnica skarbową i wydawanie zaświadczeń, zobowiązania podatkowe, porozumienia w sprawie ustalania cen transakcyjnych, krajowe i międzynarodowe rozliczenia dywidend, prawo dewizowe</p>
<p>Doradztwo podatkowe i zarządzanie podatkami</p> <p>Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu – 192 godziny</p>	<p>wprowadzenie do zarządzania podatkami i ryzykiem podatkowym, ewidencja podatników, zobowiązania podatkowe i postępowanie podatkowe, system ubezpieczeń, podatek dochodowy od osób fizycznych, podatek dochodowy od osób prawnych, podatek od towarów i usług, transakcje wewnątrzwspólnotowe VAT, podatek akcyzowy, system opłat i podatków lokalnych, cła i procedury celne, opodatkowanie międzynarodowe i unikanie podwójnego opodatkowania, zasady rachunkowości, prowadzenie ksiąg podatkowych, księgi rachunkowe w rozliczeniu podatkowym, podatki w sprawozdawczości finansowej, kontrola podatkowa i kontrola skarbową, postępowanie egzekucyjne w administracji, prawo karne skarbowe, opodatkowanie przekształceń przedsiębiorstw, ceny transferowe w rozliczeniu podatkowym, strategie podatkowe, studia przypadków</p>

Źródło: opracowano na podstawie informacji zamieszczonych na stronach internetowych uczelni.

Liczba godzin na prezentowanych studiach jest zróżnicowana – wynosi od 160 do 248 godzin. Większość zajęć realizowana jest w czasie 180–200 godzin. Podczas większości zajęć omawiana jest problematyka funkcjonowania systemu podatkowego (prawo podatkowe, procedury podatkowe, konstrukcje poszczególnych podatków), regulacje dotyczące doradztwa podatkowego oraz zasady prowadzenia ksiąg podatkowych. Z tego powodu tematy dotyczące zarządzania podatkami mają niejako charakter uzupełniający.

Kilka propozycji studiów podyplomowych (SGH, UE w Krakowie, UE we Wrocławiu) dotyczy w większości zagadnień podatkowych o charakterze decyzyjnym. W ramach tych studiów podejmowane są takie tematy, jak: podatkowe aspekty wyboru formy prawnej i organizacyjnej przedsiębiorstwa, miejsca jego działalności, sposobu finansowania, kształtowanie cen transferowych i zarządzanie ryzykiem cen, wpływ opodatkowania na przekształcenia przedsiębiorstwa, międzynarodowe planowanie podatkowe. Niewątpliwie omawianie zagadnień szczegółowych, np. polityki wykazywania dochodu, wymaga od słuchaczy co najmniej podstawowej znajomości przepisów podatkowych oraz rachunkowości.

PODSUMOWANIE

Studia podyplomowe z zakresu opodatkowania można podzielić na trzy grupy: studia dotyczące prawa podatkowego, studia łączące tematykę konstrukcji prawnych i zarządzania podatkami oraz studia dotyczące wyłącznie problematyki strategii podatkowych. Tematyka dotycząca zarządzania obciążeniami publicznoprawnymi jest coraz szerzej prezentowana ze względu na oczekiwania słuchaczy oraz możliwości jej udostępniania przez doradców podatkowych. Absolwenci studiów nabywają przede wszystkim wiedzę na temat możliwości wpływania na obciążenia podatkowe, a w niektórych przypadkach również umiejętności stosowania wybranych instrumentów podatkowych. Z przedstawionych treści nauczania wynika jednoznacznie, że dominuje tematyka prawa podatkowego, a tematyka narzędzi zarządzania ma często charakter jedynie uzupełniający (weryfikacja pierwszej hipotezy). Należy jednak zauważyć, że w ofercie niektórych uczelni (np. SGH) znajdują się również specjalistyczne studia podyplomowe, na których dominuje tematyka zarządzania podatkami.

W treściach nauczania uwagę zwraca również omawiana w coraz większym zakresie tematyka opodatkowania międzynarodowego, w tym szczególnie prawa unijnego (weryfikacja drugiej hipotezy). Ten obszar będzie coraz istotniejszy ze względu na procesy harmonizacji nie tylko podatków obrotowych, ale również dochodowych. Ponadto na większości studiów poruszane są zagadnienia oszustw podatkowych, granic legalności postępowania podatników i etyki.

PIŚMIENNICTWO

- Łada M.** 2015. Teoria i kanon wiedzy kontra wymagania klienta – dylematy organizatora studiów podyplomowych z zakresu rachunkowości zarządczej. *Folia Pomer. Univ. Technol. Stetin., Ser. Oeconomica* 319(79)2, 147–154.
- Marcinkiewicz A.** 2012. Kształcenie podyplomowe wobec rynku pracy. *E-Mentor* 2(44), 54–60.
- Nadolna B.** 2013. Studia podyplomowe z zakresu rachunkowości i zasady ich akredytacji na potrzeby certyfikacji zawodu księgowego. *Folia Pomer. Univ. Technol. Stetin., Ser. Oeconomica* 303(72), 117–136.

Poszwa M. 2017. Koncepcja specjalności z zakresu podatków na studiach pierwszego stopnia kierunku finanse i rachunkowość. Folia Pomer. Univ. Technol. Stetin., Ser. Oeconomica 335(87)2, 225–232.

Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym. DzU z 2017 r., poz. 2183 ze zm.

Streszczenie. Celem artykułu jest przedstawienie i dokonanie analizy treści nauczania na studiach podyplomowych z zakresu zarządzania podatkami. W opracowaniu porównano tematykę poruszaną w ramach kształcenia na omawianych studiach, eksponując wspólne i specyficzne treści realizowane na różnych uczelniach i oferowanych kierunkach. Tematyka dotycząca kształtowania obciążeń publicznoprawnych przez podatników jest realizowana w ramach przedmiotów, specjalności i kierunków studiów. Dla powyższych jednostek kształcenia stosowane są różne nazwy: zarządzanie podatkami, polityka podatkowa przedsiębiorstwa, strategie podatkowe, planowanie podatkowe oraz doradztwo podatkowe. Istotną formą przekazywania wiedzy i kształtowania umiejętności na temat zarządzania podatkami są studia podyplomowe oferowane przez wiele uczelni. Wydaje się, że analizowana problematyka stanowi bardzo specjalistyczny obszar wiedzy oraz umiejętności, dlatego studia podyplomowe są niewątpliwie właściwym sposobem ich przekazywania. Na studiach podyplomowych możliwe jest zaproponowanie szczegółowej problematyki i zatrudnienie wykładowców posiadających wiedzę ekspercką i doświadczenie praktyczne.

